

PŘÍBĚH TŘÍ MIKULÁŠŮ OD VĚŽE

Príspevek k otázce jejich totožnosti

MARTIN MUSÍLEK

Studie se snaží poukázat na skutečnost, že na přelomu 13. a 14. století se setkáváme s celkem třemi Mikuláši, pišícími se shodným přídomkem od Věže. Na základě užívaných erbovních znamení je zřejmé, že se jednalo o příslušníky tří měšťanských rodů – pražských Velflovců (břevno), tišnovské rodiny od Věže, kteří se psali podle Věže (Věžek) u Tišnova (věž s cimbuřím) a brněnského krajského rychtáře Mikuláše od Věže, který v pečeti poli užíval krokev ve štípeném štítu. V žádném případě nelze posledního ze jmenovaných ztotožňovat s pražským Mikulášem od Věže, jak činila v návaznosti na studii Mileny Flodrové dosavadní literatura.

THE STORY OF THREE MEN NAMED NICOLAS OF THE TOWER. A CONTRIBUTION TO THE QUESTION OF THEIR IDENTITY

This study refers to the 13th/ 14th century archival evidence of three men named Nicolas of the Tower. The use of heraldic signs indicates members of three burgher families – Prague Velflovic line (crossbar), Tišnov family named after the Tower (Věžky) by Tišnov (a crenelated tower) and the reeve of Brno district named after the Tower, who used a rafter on a split shield as his seal. By no means the last one cannot be identified with the Prague Nicolas of the Tower as appeared in recent published references following the study of Milena Flodrová.

Klíčová slova — Praha – Staré Město pražské – Brno – Tišnov – měšťské elity – měšťanské pečete – měšťanská genealogie

Key words — Prague – Prague Old Town – Brno – Tišnov – town elite – town seals – town genealogy

V domácí historiografii doposud nebyla věnována soustavná pozornost měšťanským rodům, a až na vzácné výjimky chybí biografie jejich významných představitelů.¹ Nelze se proto divit, že se historici dopouštějí omylů v identifikaci měšťanů a občas dochází ke ztotožnění několika různých jedinců, nebo naopak jedna osoba je považována za více příslušníků daného rodu. Podnětem k sepsání předkládané studie byla právě jedna podobná a dlouhodobě tradovaná záměna třech významných měšťanů, kteří žili na přelomu 13. a 14. století v Praze a Brně a nesli stejné křestní i rodové jméno – Mikuláš od Věže.² Jak se pokusíme doložit na následujících stránkách, ve skutečnosti je od sebe nutno odlišovat Mikuláše od Věže, příslušníka pražského rozrodu Velflovců, a dále dva stejnojmenné brněnské měšťany. Jeden z nich byl příslušníkem známé tišnovské rodiny od Věže, druhý také sídlil v Brně na Rybném trhu (dnešní Dominikánské náměstí) a nějaký čas působil jako brněnský krajský rychtář. Situaci nesmírně ztěžuje skutečnost, že přídomek „od Věže“ byl ve středověkých městech poměrně obvyklý, i když ne vždy musel souviset s obydlím majitele – věžovým domem. Někdy se tak označovali pouze měšťané, kteří vlastnili nemovitost nedaleko nějaké pro město charakteristické věžové stavby, ať už se jednalo o věž kostelní nebo měšťského opevnění. Velmi často také kolísá u jedné a téže osoby samotné označení od Věže (*de Turri*) nebo ve Věži (*in Turri*, případně *im Turm*). Jak již bylo řečeno výše, predikát od Věže byl navíc ve středověkých městech často užíván, a jak bude ukázáno níže, nelze vyloučit, že se tak mohlo uvnitř jedné měšťské aglomerace titulovat i více různých měšťanských rodin.

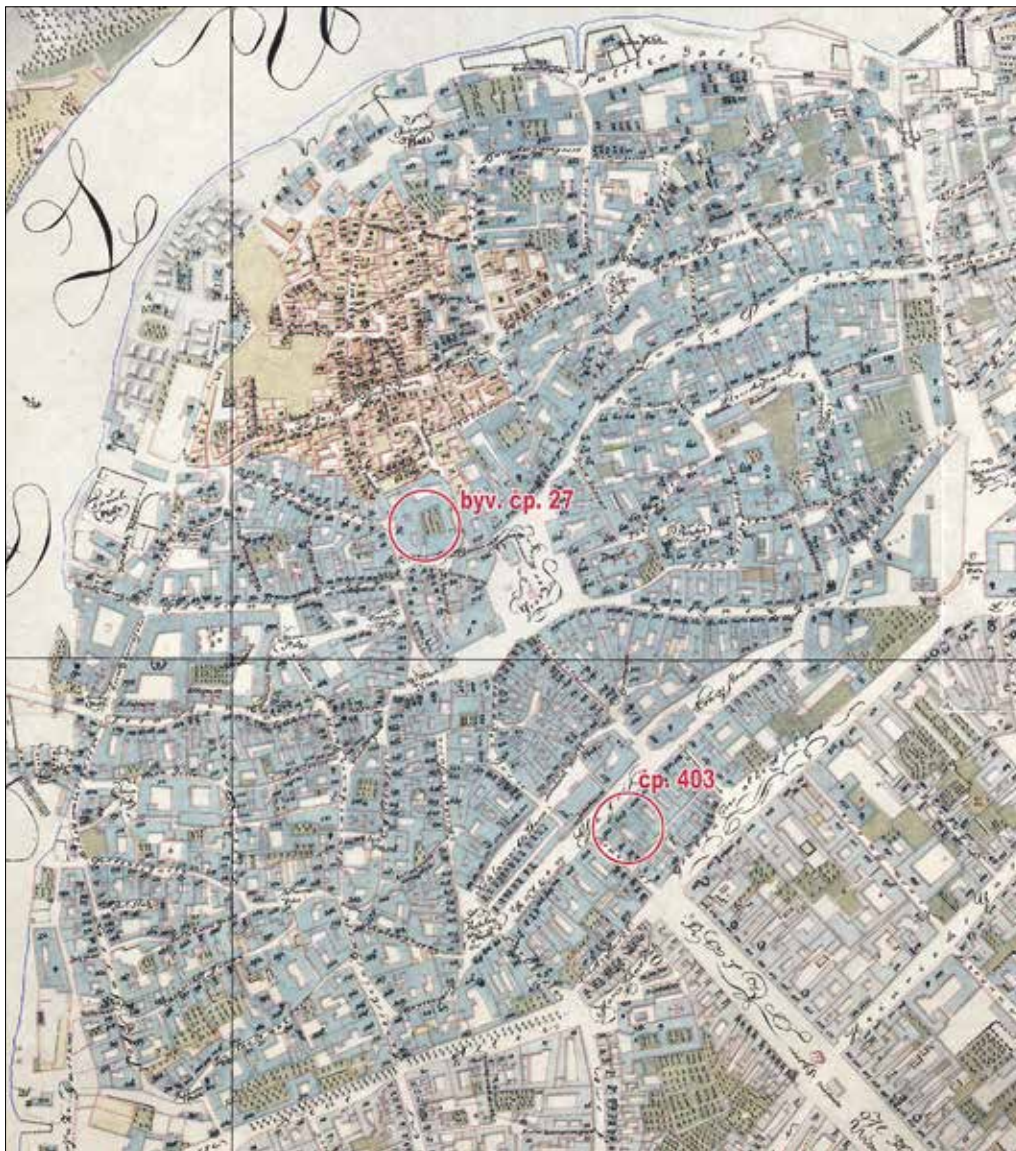
Nejvíce zpráv se nám dochovalo o Mikuláši od Věže, jenž byl synem pražského měšťana Velfla (1264–1288).³ Jeho otec byl zakladatelem jedné z nejmocnějších pražských rodin – Velflovců. Velfl sídlil v domě nedaleko kostela sv. Mikuláše. S největší pravděpodobností se jednalo o dům s věží čp. 27/I (u Tomka domy 27f/I a 27h/I), který se nacházel v srdci Starého Města pražského

1 Výjimku představují například biografické údaje k jednotlivým pražským rodinám, které shromáždil již Václav Vladivoj Tomek v příslušných dílech svého monumentálního díla *Dějepis města Prahy* (TOMEK 1892a, 301–329; 1982b, 435–498). Tato práce je někdy považována za vyčerpávající souhrn všech dostupných pramenných údajů pro genealogii pražských měšťanských rozrodů. Vzhledem k pokročilé editorské činnosti však lze stále nacházet nové a nové údaje, umožňující zpřesnit naše poznání. Navíc podobné výzkumy lze dnes ještě doplnit doposud málo využívanými sfragistickými památkami, které se často stávají jediným dokladem příbuznosti těch kterých měšťanů. Krátké biografické medailonky nejvýznamnějších pražských rodin sestavil MENDEL (1924, 58, pozn. 4). Z novějších studií cf. např. HOFFMANN (1980), VELÍMSKÝ (1991), SULITKOVÁ (1995), DOLEŽEL (2003). Velké pozornosti se dostalo těžaři Jindřichu Cruciburgerovi (JAN 1988; VELÍMSKÝ 2002; JAN 2004; DOLEŽEL 2004). Biogramy nejstarších brněnských měšťanů nejnověji sestavili Rudolf PROCHÁZKA a Veronika WIHODOVÁ (2011). K rodině pražských a kutnohorských Poplinů MUSÍLEK (2012). Prosopografický rozbor pražských radních elit provedl MEZNIK (1990). Velké pozornosti badatelů se již několik desetiletí těší vídeňské měšťské elity. Z dnes již nespočetných prací a studií cf. např. PERGER (1967–1969a; 1967–1969b), LECHNER (1959–1960), BRUNNER (1950).

2 Poprvé tyto měšťany ztotožnil ve své studii RAAB (1904, 455).

3 Roky uvedené u jednotlivých jmen (což platí i v rodokmenech) nejsou životními daty, ale označují první a poslední zmínku o dané osobě v písemných pramenech. Pokud se objevuje pouze jeden údaj, znamená to, že je příslušník rodu zmiňován pouze jednou.

(obr. 1).⁴ Měšťanský rozrod Velflovců se na počátku 14. století rozpadl na několik samostatných větví založených čtyřmi Velflovými syny, kteří se dožili dospělosti – Dětrichem, Jakubem, Mikulášem a Janem.⁵ Pátý Velflův syn Menhart je v písemných pramenech připomínán pouze dvakrát. Poprvé ve Svatopavelské formulářové sbírce, kdy povolil sousedovi krejčímu Baierovi (*C. sartor Babarus*) postavit na svém městišti dům.⁶ Roku 1288 pak svědčil spolu se svými bratry Dětrichem a Mikulášem na pořízení milevského kláštera.⁷ Dále již není zmiňován a jako jediný

Obr. 1. Praha 1-Staré Město, poloha staroměstských domů čp. 27/1 a čp. 403/1, v jejichž držení se uvádí Mikuláš I. od Věže († po roce 1332) z rozrodu Velflovců. Vyznačeno na mapě Josefa Jüttnera z let 1812–1816 (repro NPÚ ÚOP HMP 2012).

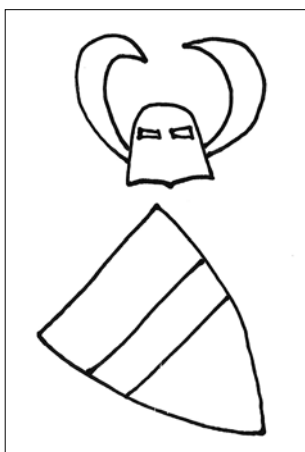
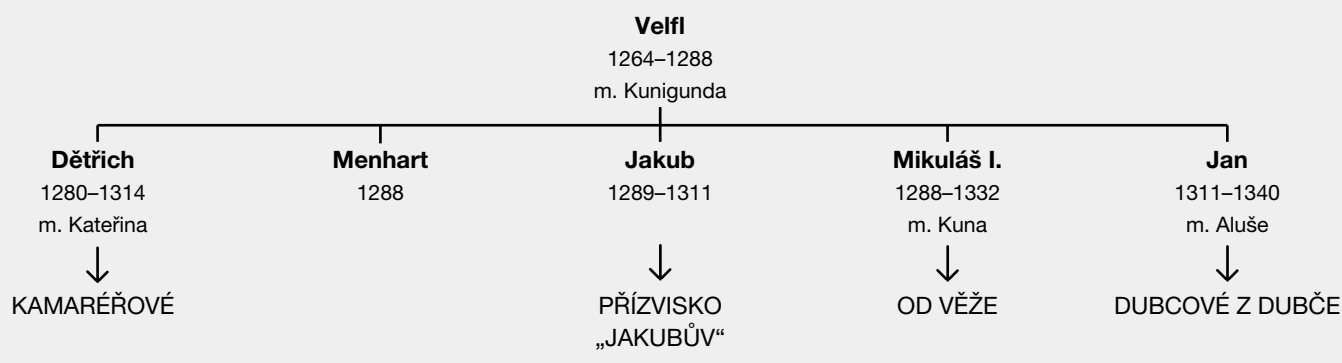
z Velflových synů, kteří se dožili dospělosti, nebyl zakladatelem samostatné rodové větve. Synové měšťana Velfla Jakub, Mikuláš od Věže a Dětrich Kamarěř zasahovali do politických bojů po vyměření Přemyslovců. Velmi často zasedali v městské radě a vedle šlechtických předáků, mezi kterými jsou jmenováni Jindřich z Lipé nebo Rajmund z Lichtenburka, se Dětrich a Jakub uvádějí na přelomu 13. a 14. století jako věřitelé královské komory, případně dalších významných šlechticů. Pohledávky Jakuba Velflovice podle *Svatopavelského formuláře* činily dokonce

4 Roku 1280 vystupuje jako „dominum Wobolinum, civem Pragensem, circa ecclesiam sancti Nicolai residentem“ (RBM II, č. 2170, 1185; cf. Tomek 1866, 45–47; 1892b, 305). Měšťan Velfl je zmíněn: RBM II, č. 467, 182; CDB V/1, č. 426, 633–634; RBM II, č. 1460, 626.

5 K rodině Velflovců Tomek (1892a, 305–309; 1892b, 436–444). Vývoj pražského patriciátu v předhusitském období nejlépe vystihl Mezník (1990); k rozrodu Velflovců nejnověji Musilek (2013).

6 Ten se mu na oplátku zavázal zhotovit veškerý potřebný oděv pro celou Menhartovu *familiam*. Po krejčího smrti mohla vdova celý dům prodat, ale předkupní právo zůstalo v rukou Menharta a jeho rodiny (Svatopavelský formulář, č. 6, 29).

7 Roku 1288 se společně s bratry Dětrichem a Mikulášem výslovně označuje jako Velflův syn (*Theodrico, Minhardo, Nicolao filiis quondam Weluelini*; RBM II, č. 1460, 626).

RODOKMEN PRAŽSKÉ MĚŠŤANSKÉ RODINY VELFLOVICŮ (PRVNÍ A DRUHÁ GENERACE)⁸

Obr. 2. Pečeť Johlina Jakubova z roku 1330 má v pečetním poli trílób se špičkami mezi obloučky, uvnitř šikmý štít s příčným břevnem. Potomci Jakuba Velflova užívali jako klenot ne paví kytu jako synové Dětricha Velflova, ale rohy. Zbytek pečetní plochy je vyplněn rozvilinami. Znamení je doplněno opisem „S. IOHANNIS IACOBI WOLVELINI“ (NA ŘK, inv. č. 181, překreslil autor, 2013).

Obr. 3. Pečeť Jindřicha Dětrichova z roku 1341. Na pečeti můžeme spatřit šikmo šrafované břevno a v klenotu paví kytu – charakteristický znak Kamarěřů, jedné z větví rozrodu Velflovičů (NA ŘK, inv. č. 227, překreslil autor, 2013).

1190 hřiven stříbra (MUSÍLEK 2012, 121–122; též JANÁČEK 1972, 892–893; NOVÝ 1974, 383–388, 407–408). Velflovci se v této době objevují v nejbližším okolí panovníka a příslušníci tohoto rodu dokonce zastávali významné zemské úřady. Můžeme totiž předpokládat, že podkomořího a pražského měšťana Dětricha, zmíněného ve formulářové sbírce biskupa Tobiáše z Bechyně, lze ztotožnit s Velflovým synem Dětrichem Kamarěřem (MUSÍLEK 2012, 119). Tři Jakubovi synové – Johlin (obr. 2), Bolek a František (*Frenclin*) – se zabývali peněžitým obchodem a poslední ze jmenovaných mezi lety 1327 až 1331 zastával úřad královského podkomoří, kdy patřil k jednomu z největších věřitelů krále Jana Lucemburského (TOMEK 1892b, 437–438).

Také Velflův nejspíše třetí syn Mikuláš I., který se psal jako Velflův nebo s přídomek od Věže, patřil k významným pražským finančníkům přelomu 13. a 14. století.⁹ Nahromaděné bohatství mu umožňovalo zasahovat do vysoké politiky na celozemské úrovni. Za bouřlivých časů Jindřicha Korutanského ze svého věžového domu čp. 403/I ovládal přílehlou městskou bránu.¹⁰ Roku 1309 byl spolu se svými bratry vyhnán z Prahy, protože vedle dalších pražských a kutnohorských patricijů byli hlavními strůjci zajetí českých panů v Sedleckém klášteře a Praze (FRB IV, 131, 158, 172).¹¹ Přesto se díky svému bohatství a vlivu dokázali vrátit zpátky do města, kde i nadále zastávali významné postavení. Nadto se jim také podařilo proniknout i do přízně nového panovníka Jana Lucemburského (BENEŠ MINORITA, 377; též FRB IV, 131, 158–159, 177).

První písemná zmínka o Mikulášovi I. pochází z roku 1288, kdy spolu se svými bratry vystupuje jako svědek pořízení milevských premonstrátů (RBM II, č. 1460, 626). Kolem roku 1300 byl spolu s dalším pražským měšťanem, Eberlinem od Kamene, nájemcem urbury (SVATOPAVELSKÝ FORMULÁŘ, č. 70, 68).¹² Na počátku 14. století král uschoval u Mikuláše částku 4000 hřiven, určených pro německého spojence, který pro něj verboval v říši žoldnéře (ŠUSTA 2001, 67; ŠUSTA 1935, 542; též MGH IV/2, č. 1207, 1261–1262; JAN 2006, 95, poznámka 6). Roku 1310 městská obec poskytla Mikuláši I. od Věže finanční částku na pořízení střel a závaží k jeho městské bráně „pro sagittis et pro una waga ad portam suam“ (LIBER VETUSTISSIMUS, 460).¹³ Spolu se svými bratry se pohyboval v nejvyšších patrech pomyslného společenského žebříčku. Pražští podnikatelé typu Mikuláše I. od Věže půjčovali značné sumy nejenom královské komoře nebo ostatním měšťanům, ale jak již bylo řečeno, i předním zemským šlechticům.¹⁴ Například roku 1310 svědčil na listině, kterou přední zemský šlechtic Rajmund z Lichtenburka podstupoval jeho bratru Dětrichu Kamarěřovi (obr. 3) za nesplacené pohledávky své výnosy ze vsi Vaserad (CDM VI, č. 32, 25–26; RBM II, č. 2207, 959; TOMEK 1892a, 608).

8 Otištěné rodokmeny si nečiní nárok na komplexní genealogický přehled, ale je nutno je vnímat pouze jako přehledové. Jejich hlavním úkolem je zejména umožnit snadnější orientaci v textu. Můžeme předpokládat, že dalším bádáním dojde ke zpřesnění, případně doplnění či korektuře některých schematicky nastíněných vazeb a vztahů. V některých případech nelze vyloučit ani eventuelní doplnění dalších osob.

9 K němu podrobně JAN (2006, 95–97, poznámka 67). Cf. nejstarší biografii rodu (RAAB 1904, 447–464).

10 „vero de exercita portam urbis annexam domui Nicolai de Turri aggrediuntur“ (FRB IV, 172).

11 K zajetí českých panů nejnověji MUSÍLEK (2009, 139–163).

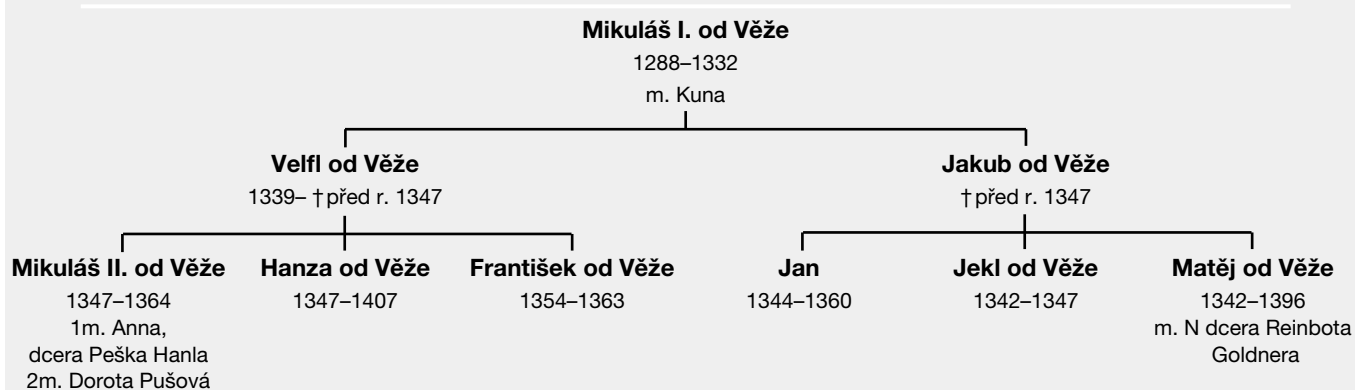
12 Ve Svatopavelském formuláři vystupuje ještě jednou. Stává se jedním z pěti zástavních držitelů domu měšťana Ebrama (*Eberamus; ibidem*, č. 52, 59–60).

13 Cf. zápis datovaný do rozmezí let 1321 až 1329, kdy Mikuláš od Věže odvedl městu poplatek 1 kopy grošů na jeho obranu (LIBER VETUSTISSIMUS, 274).

14 Jenom Jindřich z Lipé a Rajmund z Lichtenburka si podle formulářových zápisů u pražských měšťanů půjčili celkem 339 hřiven (MUSÍLEK 2012, 121–122).

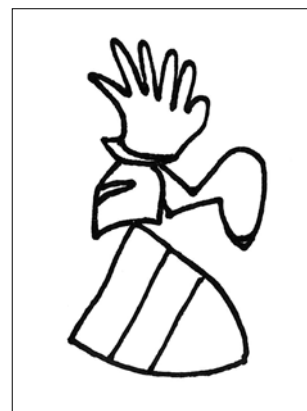
Podobně jako další patricijští předáci také Mikuláš I. od Věže udržoval úzké kontakty s panovníkem a jeho dvorem. Roku 1313 měl v zástavě kříž a nějaké královské klenoty.¹⁵ Podle líčení Zbraslavské kroniky měla v roce 1310 v jeho domě přebývat královna Anna Přemyslovna¹⁶ a roku 1314 se podobně jako množství dalších pražských měšťanů podílel na vysoké půjčce 1000 hřiven stříbra panovníkovi (LIBER VETUSTISSIMUS, 265). V květnu 1320 svěřil na listině svého bohatého synovce Františka, neboli Frenclina, syna Jakuba Velflova. O rok později půjčoval pražské obci rozsáhlé finanční částky a vystupuje jako svědek pořízení Meinharda Rokycanského (LIBER VETUSTISSIMUS, 226; RMB III, č. 598, 254). Téhož roku je uveden v pramenech ještě dvakrát. Jednou při zaplacení ungeltu neboli cla, který se platil z různého zboží dováženého do města. Podruhé v listině potvrzující jeho držení sladovnického ungeltu spolu s dalším měšťanem Konrádem Junošovým a jejich společníky (LIBER VETUSTISSIMUS, 267; RBM III, č. 142, 60; č. 578, 240–241; č. 748, 306–307; č. 640, 270–271; č. 746, 305). V letech 1320, 1323, 1324, 1326, 1331 a 1332 je několikrát zmiňován mezi staroměstskými přísežnými, roku 1320 je doložen jako purkmistr.¹⁷ Zemřel pravděpodobně někdy po roce 1332.¹⁸

RODOKMEN RODINNÉ VĚTVE VELFLOVICŮ „OD VĚŽE“ (DE NEBO IN TURRI)

Mikuláš I. od Věže měl dva syny – Jakuba a Velfla. Oba zřejmě v relativně mladém věku zemřeli a zanechali po sobě celkem šest mužských potomků, kteří se dožili dospělosti. Větev Velflovců, píšící se s přídomkem od Věže, vymřela roku 1407 posledním známým mužským příslušníkem rodu Hanzou od Věže. Dědicem všech majetků se zřejmě na základě nedochované rodinné dohody stal příslušník další rodové větve Jan I. Dubec z Dubče (obr. 4), vnuk nejmladšího Mikulášova bratra Jana. Jeho potomky, kteří již jako příslušníci nižší šlechty trvale sídlili na venkově, nacházíme na Starém Městě pražském nebo v jeho okolí ještě na počátku 16. století. Za zmínku stojí také skutečnost, že v dobových písemnostech dochází vedle převodu majetku také k přenesení rodového jména od Věže (*de nebo in Turri*) na tuto větev Velflovců (TOMEK 1891, 419–420).¹⁹

Nedávno se objevil názor, že tento Mikuláš od Věže (*de Turri*) nebyl synem měšťana Velfla a tedy příslušníkem rozrodu Velflovců, ale blízkým příbuzným (bratrem či strýcem) dalšího pražského měšťana, Lutolda, píšícího se podobně jako Mikuláš přídomkem od Věže (*de Turri*). Libor JAN (2006, 95–96) svoje tvrzení opřel o jedinou zmínku z formuláře Zdeňka z Třebíče, podle níž dal panovník do nájmu bratřím Lutoldovi a Mikulášovi „fidelibus nostris Lutoldo et Nicolao fratribus de Praga“ a měšťanu z téhož města Albertovi (*Alberto*) urburu zlatých hor v celém království

Obr. 4. Pečeť Jana I. z Dubče neboli od Věže. Dubcové z Dubče ve štítě nosili břevno a v klenotu křídlo, čímž se odlišovali od ostatních větví Velflovců (NA AZK, inv. č. 1254, překreslil autor, 2013).

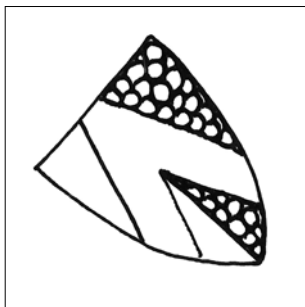
15 „crucem olim Nicolao de Turri, civi Pragensi“ (RBM III, č. 142, 60; k tomu také ŠUSTA 1939, 39, pozn. 2).

16 „in domo Nicolai de Turri in Nouo foro residenciam habebat“ (FRB SN I, 161).

17 Svěřil jako člen městské rady svým synovcům Janovi, Bolkovi a Františkovi ohledně patronátních práv ke kostelu Panny Marie před Týnem (RBM III, č. 578, 240–241; TOMEK 1892a, 609–610; RBM III, č. 598, 254; č. 1024, 397; LE I, č. 236, 113–115; RBM III, č. 1202, 468–469; č. 1854, 722; č. 1855, 722). Roku 1331 ještě spolu s dalšími měšťany pečeti listinu, týkající se placení úroků (RBM III, č. 1852, 721–722; č. 1854, 722; LIBER VETUSTISSIMUS, fol. 227, 239, 245; TOMEK 1892a, 271, pozn. 74).

18 Ve formulářové sbírce *Summa Gerhardi* se dochoval zápis sporu o majetek (městečko Chlumín s tvrzí, vsi „Satvor“ a „Similovice“ s příslušenstvím) mezi jeho potomky, který lze klást do rozmezí let 1336 až 1345 (SUMMA GERHARDI, č. 119, 449–451). Roku 1347 je ještě jmenován při vyhotovení pořízení jeho vnuků, Jana a Matěje od Věže, ohledně platu ze vsi Letňany (RBM V/1, č. 118, 65–66).

19 Například roku 1414 je označen jako „famosus vir Johannes Dubecz de Dubecz alias de Turri“; o rok později jako „famosus vir Johannes Dubecz de Turri“ (LC VII, 115, 180; nejnověji MUSÍLEK 2013, 328).

Obr. 5. Pečeť Mikuláše od Věže, kterou přivěsil jako brněnský krajský rychtář k listině z 30. září 1297. Již Libor Jan upozornil na to, že na české poměry neobvyklý erb by mohl ukazovat na zahraniční původ jeho rodiny. Na <http://database.aipberoun.cz/pecete> je mylně uveden jako příslušník tišnovské rodiny od Věže (NA ŘM, inv. č. 2693, sign. LV Extr. 5, překreslil autor, 2013).

(RBM II, č. 2340, 1017). Zároveň předpokládal, že tito bratři jsou totožní s výše zmíněným měšťanem Lutoldem de Turri a jedním z Velflových synů Mikulášem I. od Věže. Zmínka však neuvádí rodové příjmení obou bratrů, a až na to, že pocházeli z Prahy a pronajali si spolu s Albertem urburu, nelze k jejich původu říci nic bližšího. Nadto Lutolda ze zmiňované listiny nelze automaticky ztotožnit s Lutoldem de Turri. Jméno Lutold nebylo mezi pražskými měšťanskými rodinami ojedinelé. Například roku 1287 zasedal v městské radě Lutold, syn Bernarda Černého (TOMEK 1892a, 607, 505).

Lutold de Turri se spolu s blíže neurčitelným příbuzným Betlemem de Turri v této době několikrát vyskytují jako členové městské rady nebo přísežní. Lutold nadto vystupuje spolu s Konrádem z Řičan a měšťanem Pilungem roku 1296 jako kolektor královské a městské sbírky v Praze. V tomto zápise se vedle konšelů a přísežných výslovně označují jako ctihodní nebo vážení mužové „honestis viris“ městské obce (LIBER VETUSTISSIMUS, 223). Poprvé se s ním setkáváme již roku 1287 jako s Lambinovým synem (RBM II, č. 1420, 613). Lambin a pravděpodobně jeho bratr Champonois se připomínají společně v blízkosti krále Václava I. a jeho matky Konstancie již ve třicátých letech 13. století. Champonois působil jako královnin komoří, Lambin se roku 1245 označuje jako rytíř.²⁰ Libor Jan v souladu s názorem Václava Novotného vyslovil předpoklad, že Lambin a Champonois pocházeli z francouzského nebo flandersko-brabantského prostředí. Na ovlivnění francouzskou heraldikou má odkazovat také erbovní znamení Mikuláše od Věže, totiž krokev ve štípeném štítu, jehož levá polovice je čímsi poseta. Tentýž autor se domníval, že tímto znakem také Mikuláš od Věže pečetil listinu ze zasedání zemského soudu v Brně, jehož zasedání proběhlo roku 1297 (obr. 5).²¹

Právě použitá pečeť však jasně dokládá, že nelze ztotožnit tohoto Mikuláše se stejnojmenným synem měšťana Velfla. Velflovci totiž používali jako své rodové znamení břevno, někdy šikmo šrafované (obr. 2, 3, 4) a v klenotu paví kytu, rohy nebo křídlo (FIALA 1989, 35–36). V této době je nemyslitelné, aby jeden měšťanský rozrod používal několik různých erbovních znamení. To je zřejmě rovněž ze sporu dvou předních pražských patricijských rodin Lamperfulerů a Rostů roku 1350 o rozdílnost jejich znaků (obr. 6). Celá sporná záležitost, dochovaná v jednom ze zápisů nejstarší staroměstské knihy *Liber vetustissimus*, byla předložena staroměstskému soudu jako kompetentní instituci a tam pak traktována jako běžná civilní pře mezi dvěma stranami. Co je však důležité, sám předmět sporu jakož i určení příslušného soudního místa bezpochyby dokládá jak jasně daný význam znaku, tak také i jeho přednostní platnost v pražském městském okruhu (LIBER VETUSTISSIMUS, 367).²² Jednotlivé patricijské rodové větve v dané době používaly k rozlišení různé barevné provedení téhož znaku, případně se odlišovaly klenotem. Například tři větve rodiny Rokycanských používaly stejný erb (obr. 7), kdy rozlišujícím znakem jednotlivých větví byl rozdílný klenot – rohy, křídlo nebo křídlo doplněné ve spodní části klenotu křížkem (LIBER VETUSTISSIMUS, 33–36; též FIALA 1990, 21–32; ZENGER 1978, 70; KREJČÍK 1998, 51–74; MUSÍLEK 2008, 477–481; MUSÍLEK 2012b, 461–463).²³

Vrátíme-li se zpět k Mikuláši I. od Věže, musíme ještě zmínit, že o vnitřních pražských poměrech velmi dobře informovaný kronikář Petr Žitavský o něm ve své kronice výslovně hovoří

Obr. 6. Vyobrazení znaků pražských patricijských rodin Rostů a Lamperfulerů, o jejichž podobu vedly obě rodiny roku 1350 spor před staroměstským soudem (převzato z LIBER VETUSTISSIMUS, fol. 181r, 367).

20 K těmto dvěma měšťanům stále nejpodrobněji NOVOTNÝ (1928, 810, 876, 878, 885, 924, 946; cf. TOMEK 1892a, 174, 328, 425, 457; VANIČEK 2000, 330, 418). Nejnověji ŽEMLIČKA (2002, 293, 388, 395, 430, 556).

21 K tomu podrobně s odkazem na základní prameny a literaturu JAN (2006, 95–96). Popis pečeti je volně dostupný na webových stránkách [<http://database.aipberoun.cz/pecete>].

22 Zápis editoval již Rostislav Nový (1976, 407–408). Jaroslav Mezník se domníval, že označení rozrodu Lamperfulerů (transkripce pojmenování této rodiny i na základě různosti jejich dobového zápisu značně kolísá, přebírá proto přepis Rostislava Nového dle zápisu *Liber vetustissimus*) v sobě zahrnuje příslušníky dvou významných pražských patricijských rodin Rupertů a Negelů. Jako svědci daného pořízení totiž vystupují za Lamperfulery Enderlin Rupert a Frana Negel (MEZNIK 1990, 18, 22). Není však správné další autorovo mínění, že by se příslušníci rodiny již nikde jinde nevyskytovali. V *Liber vetustissimus* se totiž jmenuje ještě Jakub Lamperfuler, k roku 1313 a 1315 jako nájemce rybiho skladu, dále roku 1312 pak Jeklin Lamperfuler jako jeden z měšťanů, kteří vyplatili Janovi Lucemburskému a jeho synovi 1100 kop pražských grošů, ale v knize vystupují i jinde (LIBER VETUSTISSIMUS, 259, 555 heslo Lemperfiller v rejstříku, kde jsou i všechny formy zápisu příjmení dochované v rámci této městské knihy). Několik dalších členů této rodiny shromáždil také TOMEK (1892a, 323, 325; 1892b, 468). I podle dalších podobných zápisů v *Liber vetustissimus*, v nichž si navzájem svědčí nebo ručí významné pražské měšťanské rodiny, se mi jeví jako pravděpodobnější, že Lamperfulerové ve skutečnosti tvořili samostatný rod, který byl s Ruperty a Negely pouze nějakým nám neznámým způsobem spřízněn. Proto jim jejich členové svědčili před městským soudem. V daném sporu mohlo jít spíše o stětet tradiční v Praze usazené rodiny Lamperfulerů s nově do města přichozí rodinou Rostů. Zatímco Lamperfulerové se ve městě vyskytují již na přelomu 13. a 14. století, alespoň podle Tomka zaujímají první příslušníci Rostů významnější postavení až na sklonku dvacátých let (Donat Rost dokonce až po roce 1344; TOMEK 1892a, 325, cf. též 1892b, 471–472). Přestože o samotném vzniku erbovních znamení v měšťanském prostředí nevíme nic bližšího, šlo by tímto způsobem vysvětlit, jak se mohly v pražském okruhu vyskytnout dvě rodiny s podobným znaméním.

23 Užívání pečeti v měšťanském prostředí říšských měst nastínil ERICH KITTEL (1970, 367–382). Ke vztahu měšťanů k listinnému pořízení cf. ŠEBÁNEK/DUŠKOVÁ (1956, 130–136).

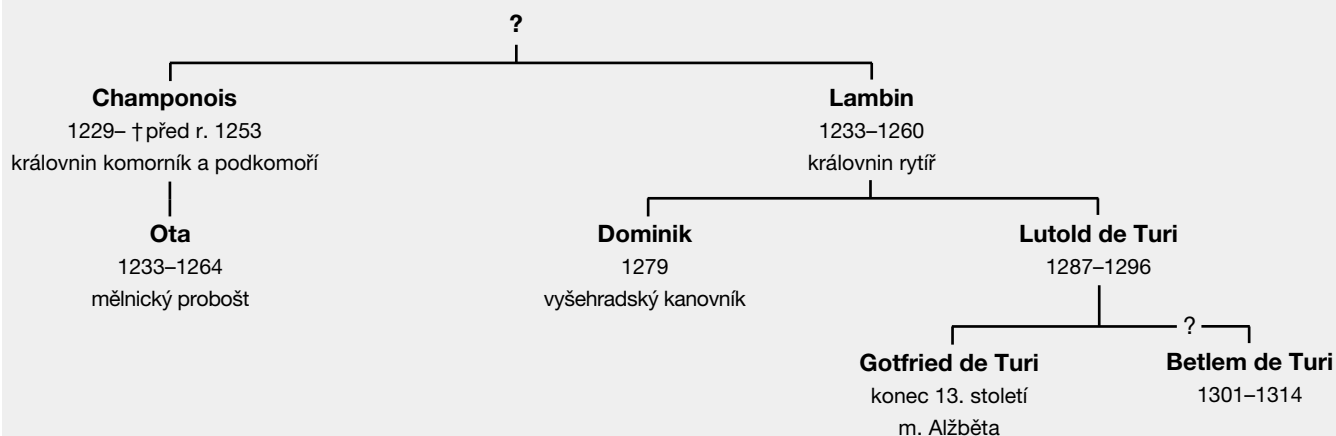
jako o synovi měšťana Velfla (FRB IV, 131; též TOMĚK 1892a, 609). Naopak o Lutoldovi (1287–1296) nebo Betlemovi de Turri (1301–1314) se nezmiňuje, přestože oba dva měšťané zasedali na přelomu 13. a 14. století několikrát v městské radě (TOMĚK 1892a, 608–609; TEIGE 1910, 543; RAAB 1904, 454). Podle dalšího formulářového zápisu měl mít Lutold de Turri syna Gotfrieda (*Gotfridus de Turri*). Netypické jméno v českém (potažmo pražském) prostředí by mohlo být dalším dokladem potvrzení zahraničního (francouzského?) původu rodiny. Dozvídáme se o něm

Obr. 7. Pečeť Václava Rokycanského z roku 1343. V erbovním poli lze spatřit rodové znamení Rokczanerů, jež tvořilo kosmé dělení štítu lomeným pilovitým řezem – hřebenem. Tato rodinná větev, jejímž zakladatelem byl právě zmiňovaný Václav, užívala jako odlišení od dalších rodových větví charakteristický klenot, který představovalo křídlo kosmo dělené lomeným pilovitým řezem (NA AZK, inv. č. 858, foto autor, 2013).

z formulářového zápisu, v němž se Lutold dostal do sporu se svojí snachou Alžbětou od Věže (*Elizabeth de Turri*) o výši vyplaceného věna (SVATOPAVELSKÝ FORMULÁŘ, č. 73, 70). Pokud je správná domněnka, že jakýsi Betlem, zasedající roku 1310 v městské radě, je totožný s Betlemem de Turri, vystupoval by v městské radě společně s Mikulášem, který se však na rozdíl od něj uvádí s přídomkem Velflův. Nicméně na základě dochovaných písemných pramenů nemusíme pochybovat o tom, že Lutold i Betlem s ostatními pražskými měšťany udržovali čilé kontakty (LIBER VETUSTISSIMUS, 225).

RODOKMEN PRAŽSKÉ MĚŠŤANSKÉ RODINY DE TURI (POTOMCI CHAMPONOISE A LAMBINA)

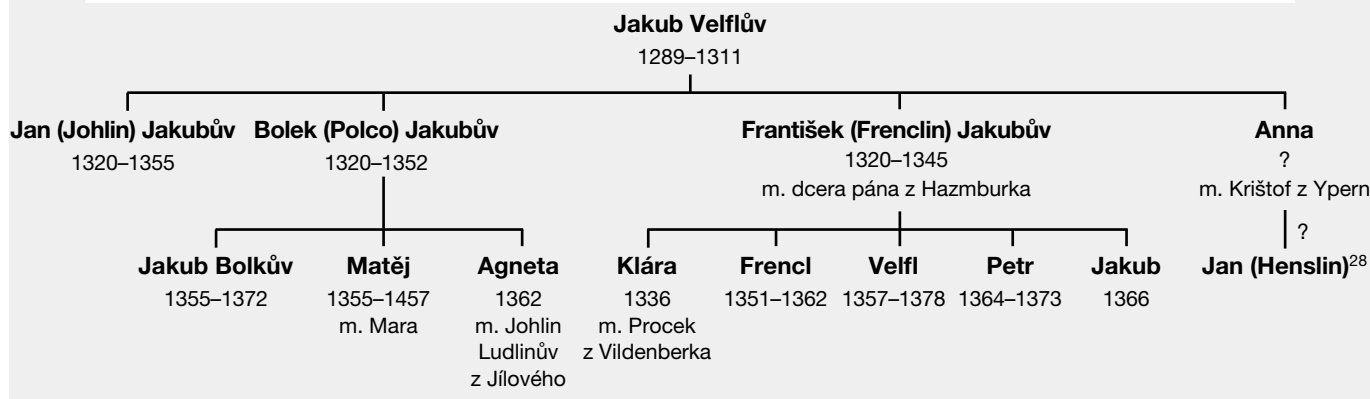
Z výše řečeného je zřejmé, že jak Lutold, tak Betlem zastávali uvnitř městské společnosti významné postavení a můžeme je oprávněně řadit k městským elitám. Přitom se zdá, že v rámci staroměstského prostředí bylo běžné užívat pro druhou generaci Velflovičů jméno jejich zakladatele (buďto *Wolflini* nebo *filius quondam Wolflini*). Ostatně jako „čeled' Velflova“ nebo „Velflovič“ byli označováni již soudobými autory.²⁴ To platí i pro Mikuláše s tou výhradou, že se již od roku 1310 jako jediný Velflův syn tituluje také od Věže (*de Turri*).²⁵ Prozatím nelze rozhodnout, zda pojmenování Mikuláše a jeho potomků od Věže pocházelo od domu čp. 403/I v dnešní Rytířské

²⁴ Například tzv. Beneš Minorita hovoří v souvislosti s událostmi kolem roku 1309 o „congregatio Wolflini“ (BENEŠ MINORITA, 377). Jako Velflovič jsou označováni také v kronice tak řečeného Dalimila (DALIMIL, 515).

²⁵ Cf. například také zápis „Th. et. Nycol. dictus in Turri et lo., filii quondam Wolflini, cum filiis nostris“ ve Staroměstském formuláři (TEIGE 1910b, 5).

ulici nebo od původního věžového stavení čp. 27f–h/I. Jistá je pouze skutečnost, že Mikuláš prokazatelně sídlil v domě čp. 403/I na Havelském trhu.²⁶ Na listině z roku 1320, řešící spory o podací práva k Týnskému kostelu, se ještě s predikátem od Věže označuje jeden z Jakubových synů František (*Frenclin*) Jakubův (*Franciscus Jacobi de Turri*; RBM III, č. 594, 252–253). Daná zmínka však nejspíše nasvědčuje pouze společné držbě původního domu čp. 27/I v ruku potomků Mikuláše a Jakuba. Jakubovi potomci používají až na tuto zmínku beze zbytku označení „Jakubův“. Na počátku 14. století podle něj označil jako *cognatio Jacobi* celý rozrod Velflovičů také Petr Žitavský (FRB IV, 253). Není známo, jak vlastnictví domu čp. 27/I přešlo pouze na Mikulášovy potomky, protože se jako jeho držitel v padesátých a šedesátých letech 14. století uvádí Mikulášův stejnojmenný vnuk (TOMEK 1866, 45–47).²⁷

RODOKMEN RODINNÉ VĚTVY VELFLOVICŮ S PŘÍZVISKEM JAKUBŮV (*COGNATIO JACOBI*)

Až na shodné rodové označení *de Turri* v pramenech postrádáme jakékoliv doklady o příbuznosti Lutolda nebo Betlema s rozrodem Velflovičů.²⁹ Vzhledem k tomu, že se v areálu Starého Města pražského prokazatelně nacházelo více věžových domů, nelze vyloučit, že oba byli majiteli nějakého jiného domu a s jednou větví rozrodu Velflovičů, která užívala přídomku od Věže, neměli zřejmě nic společného.³⁰

Na základě dochovaných písemných pramenů můžeme shrnout, že na přelomu 13. a 14. století se setkáváme se dvěma Mikuláši píšícími se od Věže (*de Turri*). První Mikuláš byl synem pražského měšťana Velfla a zakladatelem jedné z rodových větví Velflovičů píšící se od Věže. Na počátku 14. století často zasedal v staroměstské radě a je doložen v řadě dalších zápisů nejstarší staroměstské knihy (TOMEK 1892a, 608–611; LIBER VETUSTISSIMUS, 623). Jeho potomci byli dědici rodového Velflovického domu čp. 27/I u kostela sv. Mikuláše, sídlili ve věžovém domě čp. 403/I a používali rodový erb – břevno. S největší pravděpodobností je tento Mikuláš od Věže spolu s Eberlinem od Kamene v jednom formuláři z roku 1296 označen jako urburer Království českého. Jakákoliv příbuznost Lutolda nebo Betlema *de Turri* s Velfloviči není v písemných pramenech doložena.

Druhý z Mikulášů přivěsil svoji pečeť k listině ze zasedání zemského soudu roku 1297.³¹ V Brně vlastnil dům na Rybném trhu v sousedství nově založené královské kaple Panny Marie (CDM V,

26 K tomu podrobně MUSÍLEK (2013, 326–328).

27 Stejnojmenný vnuk Mikuláše I. od Věže, Mikuláš II., sice vlastnil pouze polovinu domu, její součástí však byly také poplatky z příslušejících domů, městíšť (*areas*) a krámců. Další zprávy pocházejí až z počátku 15. století. Dům čp. 27h/I neznámým způsobem získala rodina Štuků, stavení čp. 27f/I Oldřich z Falknova. Jako součást tohoto domu se v této době uvádí také pivovar (TOMEK 1866, 46–47). K dalším dějinám domu VLČEK (1996, 161–163).

28 Syn Anny nebo jiné dcery Jakuba Velflova.

29 Na základě dochovaných zmínek o jeho příslušnosti k Velflovičům pochyboval také MEZNIK (1990, 18, pozn. 40).

30 Pro pražské souměstí například ČÁREK (1947, 350–446), na možnou existenci dvou věžových domů čp. 309/I a 350/I Na Perštýně upozornil PAVLÍK (1964, 75–82). Na další věžové domy poukázal Václav Mencl, který také zdůraznil jejich pravděpodobné ovlivnění podunajskými architektonickými vzory, zejména situací v Řezně a Vídni (MENCL 1964, 112–114; LIBAL/MUK/PAVLÍK 1966, 44–45; LIBAL/MUK 1996; DRAGON 2002, 64–115; DRAGON ET AL. 2002; k tomu cf. DRAGON 2009). Naposledy se k této koncepci vnímání románské a raně gotické zástavby staroměstského areálu kriticky vyjádřila HAUSEROVÁ (2012, 278, pozn. 10). K typologii věžových domů v Praze a jejich podobnosti s objekty ve Vídni, Řezně, Norimberku a jinde MAYER (1994, 70–71; cf. MOUTVIC 1989, 7–32).

31 NA v Praze, fond ŘM (Maltézští rytíři – české velkopřevorství, Praha), inv. č. 2693, sign. LV Extr. 5. Popis pečeti dostupný v Katalogu pečeti, pečetidel a slitkových odličků [http://database.aipberoun.cz/pecete/].

č. 63, 61; cf. RBM II, č. 1743, 748). Nelze vyloučit ani domněnku Mileny FLODROVÉ (1995, 73–74), že se jednalo o známý věžový dům, jehož vzhled zachycuje Bayerova a Zeiserova veduta z roku 1645 (obr. 8).³² Podle tohoto vyobrazení se jednalo o stavbu čtvercového půdorysu o výšce čtyř pater, jež byla kryta strmou sedlovou střechou (MERTA/PEŠKA 2007, 4–5). Oproti některým jiným názorům se však tato autorka domnívá (FLODROVÁ 1995, 80–82), že dům Mikuláše od Věže nebyl totožný s domem měšťana Alrama,³³ který se nacházel jinde (obr. 9).³⁴ Majitelem domu zajisté nebyl ani Mikuláš z tišnovské rodiny od Věže (viz níže), jež se psala podle dnes již zaniklé Věže či Věžek u Tišnova a její celý přídomek zněl *de Turri de Thusnawicz* (SAMEK 1993, 107).³⁵ Ten se totiž ve městě poprvé vyskytuje až na sklonku dvacátých let 14. století (viz níže), kdy již tento věžový dům patřil královně vdově Elišce Rejčce. Na základě výše řečeného naopak musíme odmítnout dnes často přijímanou domněnku Mileny Flodrové, že majitelem domu byl pražský Mikuláš od Věže, syn Velflův, pro nějž (ani jiného člena Velflovců) však nejsou doloženy vztahy k Brnu (FLODROVÁ 1995, 73–74).³⁶ Ve

Obr. 8. Vyobrazení věžového domu na dnešním Dominikánském náměstí v Brně (dříve Rybí trh) z roku 1645. Veduta zachycuje dům čtvercového půdorysu o výšce čtyř pater, jenž byl kryt strmou sedlovou střechou. Hieronymus Benno Beyer – Hanns Jorg Zeiser, *Obležení Brna Švédy* od 3. května do 20. srpna 1645, pohled od východu z ptačí perspektivy (detail), 1645 / 1645–1647, olej na plátně, 158 × 245 cm (Muzeum města Brna, inv. č. 2284, foto M. Strnad, 2013).

Obr. 9. Brno, Rybí trh (dnešní Dominikánské náměstí). Schematický náčrt předpokládané lokační situace objektů podle Mileny Flodrové (FLODROVÁ 1995, 81).

32 Za poskytnutí tohoto zobrazení jsem zavázán díkem Jindřichovi Chatrnému z Muzea města Brna.

33 Tento dvůr je totožný s markraběcím domem či dvorem, který příležitostně hostil zeměpanské návštěvy Brna.

34 Cf. například VITOVSKÝ (2003, 431–435). Naopak závěry Mileny Flodrové i s chybnou identifikací Mikuláše od Věže jako příslušníka Velflovců přijala BENEŠOVSKÁ (2003, 426–431).

35 Ludmila Sulitková prostor dnešního Dominikánského náměstí chápe jako exkluzivní okrsek, v němž se soustředili přední zeměpánovi úředníci (SULITKOVÁ 1995, 54). V rozporu s tímto tvrzením však je cenová mapa, kterou sestavil Oldřich Vičar. Přestože se mu nepodařilo doložit ceny měšťtů v domovním bloku, kde měl daný dům domněle stát, ceny okolních parcel se podle rejstříku z roku 1365 pohybovaly ve dvou nejnižších cenových kategoriích (VIČAR 1969, 36). Nejedná se však o výjimku. Známý Královský dvůr Václava IV. v Praze se také nacházel na okraji města. Navíc exkluzivitu v Brně zvyšovala zajisté blízkost dominikánského kláštera, v němž se odehrávala řada významných světských a církevních událostí. Například o velkém společenském významu dominikánského kláštera v Praze nemusíme pochybovat. Odehrávaly se zde významné zemské sněmy, probíhala v něm volba městských rad, byl často navštěvován panovníkem a jako místo posledního odpočinku sloužil pro příslušníky panovnické dynastie, čelných šlechtických a měšťanských rodů či církevních hodnostářů. K tomu nejnověji MUSÍLEK (2012c).

36 Pochybovat lze také o autorčině tvrzení, že tišnovskou rodinu nelze počítat k nejvyššímu patriciátu (FLODROVÁ 1995, 73). Naopak na základě jejich pravidelnému obsazování míst v městské radě již i Jaroslav MEZNIK (1962, 316) řadil její členy vedle rodiny Hanzovy a Arnoldovy k příslušníkům patriciátu. Podobně mylně brněnského Mikuláše od Věže za příslušníka Velflovců považovala také KOUDELKOVÁ (1987, 27–28).

skutečnosti vlastnictví domu mnohem lépe odpovídá právě Mikuláši od Věže, který pečetil erbem krokve ve štípeném štítu a jenž zároveň působil jako brněnský krajský rychtář (BRETHOLZ 1911, 415). Zdá se, že ten naopak svoji kariéru spojil zejména s moravskou metropolí, protože ve společnosti brněnských měšťanů je doložen také mezi lety 1278 až 1281 (CDM IV, č. 154, 215; RBM II, č. 1766, 760; CDB V/2, č. 871, 594; RBM II, č. 1253, 541; rovněž BRETHOLZ 1911, 71–72, 415).³⁷

Na základě identického znaku na pečetním poli (krokvě ve štípeném štítu, jehož levá polovice je čímsi poseta, obr. 5) by snad brněnský Mikuláš mohl hypoteticky pocházet ze salcburského rodu de Turri, který pečetil identickým znakem.³⁸ Vzhledem k zesíleným kontaktům mezi Českým královstvím a rakouskými zeměmi během vlády Přemysla Otakara II. nelze vyloučit ani příchod jednoho z potomků do Čech. Této domněnce by odpovídala také jeho výše nastíněná vazba na královskou komoru. Zda svůj přídomek od Věže mohl přijmout až získáním věžového domu na Rybném trhu, dnes nemůžeme spolehlivě prokázat.³⁹ Nelze vyloučit ani souvislost mezi tímto Mikulášem a leníkem olomouckého biskupa Bruna Helembertem de Turri, který se připomíná

v letech 1255 až 1256 (CDB V/1, č. 56, 114; č. 80, 146–148).⁴⁰

Ve dvacátých letech 14. století se v Brně vyskytuje ještě jeden měšťan – v pořadí již třetí – Mikuláš z Věže, člen rodiny z Tišnova, který měl v erbu věž s cimbuřím (obr. 10).⁴¹ Například roku 1328 se výslovně označuje na listinném pořízení kláštera Porta coeli jako tišnovský měšťan (CDM VI, č. 367, 283). Na pečetě, již přivěsil k tomuto pořízení, je vyobrazen štít s věží, která je opatřena bránou, oknem a nahoře je korunována pěti stínkami cimbuří.⁴² Synem tohoto Mikuláše byl v letech 1340 až 1352 zmíněný Hancman (*Hanczmannus, filius*

Obr. 10. Pečeť Mikuláše od Věže z Tišnova, kterou pečetil roku 1328. Na listině se výslovně uvádí jako Tišnovský měšťan. V pečetním poli se nachází věž s cimbuřím a lemují jej nápis „S. NICOLAI DE TUSNAWIZ“ (MZA, E 10 sign. Y I 17, pečeť číslo 3, foto A. Pecková, 2013.)

37 V případě roku 1297 není jisté, zda se již nejednalo o Mikuláše od Věže z Tišnova, protože obě přivěšené pečeti jsou dnes ztraceny (JAN 2006, 95).

38 Cf. odkaz na [http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/AT-HHStA/SbgE/AUR_1308_IX_07/charter?q=Turri]. Jeho zahraniční původ připouští také JAN (2006, 97).

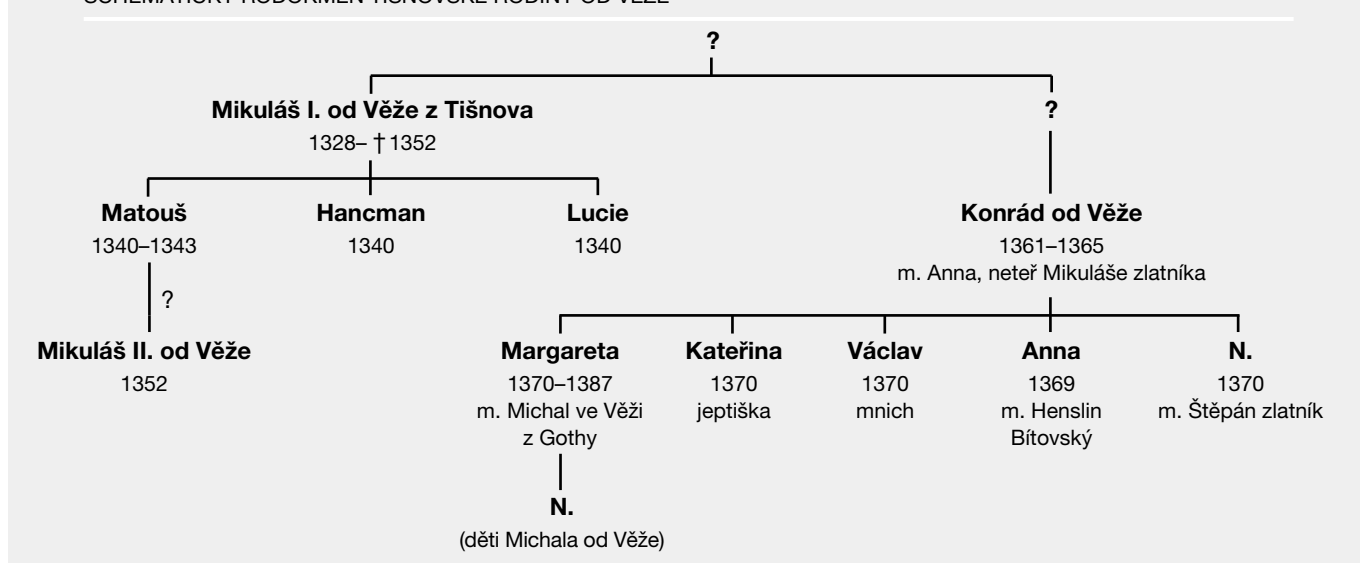
39 Vzhledem k tomu, že se na Dominikánském náměstí nacházely zřejmě tři zděné stavby (1. věž, 2. dům v nároží Dominikánského náměstí a Panenské ulice, 3. stavba v těsném sousedství Královské kaple), nelze dům Mikuláše od Věže spolehlivě identifikovat (MERTA/PEŠKA 2007, 4; cf. MERTA 2001, 53). K tomu také PROCHÁZKA (2000, 52). Nejnověji HOLUB ET AL. (2003, 44–45), kde autoři v otázce identifikace Mikuláše od Věže přijímají starší závěry Mileny Flodrové, zároveň na s. 62 upozorňují na skutečnost, že se předpokládanou stavbu věže či její základy doposud nepodařilo archeologicky zachytit.

40 Na to upozornil již JAN (2006, 96). K Helembertovým potomkům snad patřil ještě Artleb de Turri, který roku 1367 vystupuje jako kaplan litomyšlského biskupa Albrechta ze Šternberka (CDM X, č. 23, 20; cf. RAAB 1904, 454). Vzhledem k tomu, že nevíme, jaký rodový znak užívali Lutold a Betlem, nelze doložit ani jejich vztah k brněnskému Mikuláši od Věže. Ve středověku nebylo neobvyklé, aby se členové jedné měšťanské rodiny usadili ve více městech. Typický příklad představují pražské rodiny, usazené jak v Praze, tak Kutné Hoře (např. Beneschawerové, Pušové nebo Poplinové), případně potomci mincmistra Eberharda, které nacházíme v Brně, Kolíně nebo Jihlavě. K tomu nejnověji MUSÍLEK (2012, 123).

41 Na to poukázal již JAN (2006, 96–97, pozn. 67). Zároveň také upozornil na omyl Jakuba Vítovského, který se mylně pokoušel tohoto Mikuláše z Věže ztotožnit s rozrodem Alramů (VÍTOVSKÝ 2003, 432). Rodina z tišnovské Věže a Alramové podle Libora Jana totiž užívali jiný erb než Mikuláš od Věže. Mně se bohužel nepodařilo dohledat vyobrazení erbu brněnské rodiny Alramovců. Pokud je mi známo, pouze roku 1349 pečeti svoje pořízení Luther Alramův, převor brněnských dominikánů od sv. Michala. V tomto případě však jde o typickou pečeť duchovního, kdy se v pečetním poli setkáváme s patronem konventu sv. Michalem Archandělem a vlastníkem pečeti jako prosebníkem. Cf. ŠEBÁNEK (1932, č. 709, 140). Pečeť je volně k nahlédnutí na [http://www.mom-ca.uni-koeln.de/mom/CZ-MZA/E25/55/charter#anchor]. Za upozornění na tuto pečeť děkuji Jiřímu Doleželovi. Pečeť jedné z nejvýznamějších brněnských rodin nemá ani BRETHOLZ (1911, tab. VII – přehled nejstarších pečeti brněnských měšťanů).

42 Pečetní pole lemují nápis „S. Nicolai de Tusnawicz“ (RAAB 1904, 453, 455).

quondam Nicolaus dicti de Turri de Tuschnabicz).⁴³ Ten 30. listopadu 1340 ve svém testamentu odkázal kostelu sv. Jakuba svůj dům, který se nacházel při kostelním hřbitovu (CDM VII, č. 263, 191). Téhož roku se ještě připomíná také Mikulášův druhý syn Matouš a jeho dcera brněnská měšťanka Lucie (*Lucie de Brunna filie quondam Nycolai dicti de Tussnouicz*). V zápisech městských knih často vystupuje rovněž Konrád ve Věži, kterého Bertold Bretholz považoval za Mikulášova synovce (BRETHOLZ 1911, 161–192, 283). Podle Jaroslava Mezníka se Michal ve Věži, který pocházel z Gothy v Německu, přičlenil do rodiny tohoto Konráda a v Brně je doložen teprve v šedesátých letech 14. století (MEZNIK 1962, 288; také FLODR 2005, 935). V tomto případě je opět prokazatelné, že jak Mikuláš, tak jeho synové kněz Hancman (*Hanczmannus*) a Matouš byli členové známé tišnovské rodiny od Věže (RBM IV, č. 841, 328; CDM VII, č. 296, 212–215).⁴⁴ S potomky tohoto Mikuláše se setkáváme ještě v průběhu 14. a na počátku 15. století v Brně, kde často zasedali v městské radě a lze je tedy považovat za příslušníky patriciátu. Z města se rodina vytrácí až v průběhu 15. století, kdy do městské rady pronikají noví zámožní měšťané (MEZNIK 1962, 286, 288, 300, 316; cf. BRETHOLZ 1911, 132, 133, 165, 312, 317, 318, 346–347).

SCHÉMATICKÝ RODOKMEN TIŠNOVSKÉ RODINY OD VĚŽE⁴⁵

Závěrem lze konstatovat, že na přelomu 13. a 14. století se v Čechách a na Moravě setkáváme s celkem třemi Mikuláši, písičníci se s přídomkem od Věže. Na základě užívaných erbovních znamení je zřejmé, že se jednalo o příslušníky tří měšťanských rodů – pražských Velflovců (břevno), tišnovské rodiny od Věže, kteří se psali podle Věže (Věžek) u Tišnova (věž s cimbuřím), a brněnského krajského rychtáře Mikuláše od Věže užívajícího v pečtním poli krokov ve štípeném štítu. V žádném případě nelze posledního ze jmenovaných ztotožňovat s pražským Mikulášem od Věže, jak činila v návaznosti na studii Mileny Flodrové dosavadní literatura. Přestože se druhá známá generace rozrodu Velflovců stala jednou z nejmocnějších měšťanských rodin v zemi, nejsou pro její příslušníky doloženy žádné konkrétní vazby na město Brno, které by spolehlivě odůvodnily, proč by zde měli vlastnit věžový dům. Je zřejmé, že svoje aktivity provozovali v Praze (zde rodina mimo jiné vlastnila nejméně dva domy s věží – čp. 27f–h/l a 403/l) a Kutné Hoře, případně prostřednictvím půjček pronikali do panovníkova okolí a jeho dvorských služeb. Poslední mužský potomek rodiny od Věže zemřel roku 1407, nicméně s dalšími příslušníky rozrodu Velflovců se v Praze setkáváme ještě na počátku 16. století, kdy však vystupují již výhradně jako příslušníci nižší šlechty.

43 Tišnovicemi je zřejmě myšleno městečko Tišnov severozápadně od Brna (RBM II, rejstřík, 981; též HOSÁK/ŠRÁMEK 1980, 591–592).

44 V listině je zmiňován také Hancmanův bratr Matouš (CDM VIII, č. 171, 131–133).

45 Rodokmen Konráda od Věže převzat z (BRETHOLZ 1911, 346).

PRAMENY

- MZA — Moravský zemský archiv, Brno, E 10 sign. Y I 17.
 MMB — Muzeum města Brna, inv. č. 2284.
 NA ŘM — Národní archiv, Praha, fond/sbírka: ŘM – Maltézští rytíři – české velkopřevorství, inv. č. 2693.
 NA ŘK — Národní archiv, Praha, fond/sbírka: Řád Křižovníků, inv. č. 181, inv. č. 227.
 NA AZK — Národní archiv, Praha, fond/sbírka: Archiv zrušených klášterů, inv. č. 858, inv. č. 1254.

EDICE PRAMENŮ

- BENEŠ MINORITA — Ladislav DUŠEK (editor pramene): *Benedicti Minoritae dicti Chronica et eius continuatio*. In: *Zakony franciszkańskie w Polsce I*. Jerzy Kłoczowski (ed.), *Franciszkanie w Polsce średniowiecznej*, cz. 2 i 3: *Franciszkanie na ziemiach polskich*, Lublin 1989.
- CDB V/1 — Jindřich ŠEBÁNEK / Sáša DUŠKOVÁ (eds.): *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae V/1*. Praha 1974.
- CDB V/2 — Jindřich ŠEBÁNEK / Sáša DUŠKOVÁ (eds.): *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae V/2*. Praha 1981.
- CDM IV — Antonín BOČEK (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae IV*. Olomouc 1845.
- CDM V — Antonín BOČEK (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae V*. Brno 1850.
- CDM VI — Josef CHYTL (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae VI*. Brno 1854.
- CDM VII — Josef CHYTL (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae VII*. Brno 1858.
- CDM VIII — Vincenc BRANDL (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae VIII*. Brno 1874.
- CDM X — Vincenc BRANDL (ed.): *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae X*. Brno 1878.
- DALIMIL — Jiří DAŇHELKA / Karel HÁDEK / Bohuslav HAVRÁNEK / Naděžda KVÍTKOVÁ (eds.): *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila*. Praha 1988.
- FLODR 2005 — Miroslav FLODR (ed.): *Pamětní kniha města Brna z let 1343–1376 (1379)*. Brno 2005.
- FRB IV — Josef EMLER (ed.): *Fontes Rerum Bohemicarum IV*. Praha 1884.
- FRB SN I — Jana ZACHOVÁ (ed.): *Fontes Rerum Bohemicarum, Series nova I*. Praha 1997
- LC VII — Josef EMLER (ed.): *Libri confirmationum ad beneficium ecclesiasticum Pragensem per archidiecesim VII*. Praha 1886.
- LE I — Kliment BOROVIČ (ed.): *Libri erectionum archidiecesis Pragensis Saeculo XIV et XV*. Tom I, Praha 1875.
- LIBER VETUSTISSIMUS — Hana PÁTKOVÁ / Aleš POŘÍZKA / Věra SMOLOVÁ (eds.): *Liber Vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis 1310–1518*. (= *Documenta Pragensia Monographia 25*), Praha 2011.
- MGH — Iacobus SCHWALM (ed.): *Monumenta Germaniae Historica IV/2*. *Constitutiones et acta publica imperatorum et regum*. Hannoverae et Lipsiae 1909–1911.
- RBM II — Josef EMLER (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II*. Praha 1882.
- RBM III — Josef EMLER (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae III*. Praha 1890.
- RBM IV — Josef EMLER (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae IV*. Praha 1892.
- RBM V/1 — Jiří SPĚVÁČEK (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae V/1*. Praha 1958.
- SUMMA GERHARDI — Ferdinand TADRA (ed.): *Summa Gerhardi, ein Formelbuch aus der Zeit des Königs Johann von Böhmen (1336–1345)*. Vídeň 1882.
- SVATOPAVELSKÝ FORMULÁŘ — Johann LOSERTH (ed.): *Das St. Pauler Formular. Briefe und Urkunden aus der Zeit König Wenzels II.*, Prag 1896.
- TEIGE 1910 — Josef TEIGE (ed.): *Základy starého místopisu pražského. Staré Město I/1 (1437–1620)*. Praha 1910.
- TEIGE 1910b — Josef TEIGE (ed.): *Formulář staroměstský ze XIV. století*. In: *Základy starého místopisu pražského I/3*. Praha 1–19.
- TOMEK 1866 — Václav Vladivoj TOMEK: *Základy starého místopisu pražského 1*. Staré Město. Praha 1866.

LITERATURA

- BENEŠOVSKÁ 2003 — Klára BENEŠOVSKÁ: *Královský dům v Brně a jeho kaple*. In: *Dvorské kaple vrcholného a pozdního středověku a jejich umělecká výzdoba*. Jiří Fajt (ed.), Praha 2003.
- BRETHOLZ 1911 — Bertold BRETHOLZ: *Geschichte der Stadt Brünn 1*. Brno 1911.
- BRUNNER 1950 — Otto BRUNNER: *Das Wiener Bürgertum in Jans Enikels Fürstenbuch*. *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 58, 1950, 550–574.
- ČAREK 1947 — Jiří ČAREK: *Románská Praha*. Praha 1947.
- DOLEŽEL 2003 — Jiří DOLEŽEL: *Brněnský měšťan Henning a brodský těžář Henning řečený Schutwein*. K otázce jejich totožnosti. *Brno v minulosti a dnes* 17, 2003, 13–40.

- DOLÉŽEL 2004 — Jiří DOLÉŽEL: Cruciburgensis monetae magister: několik poznámek k problému jeho identifikace. *Časopis Matice moravské* 112, 2004, 401–416.
- DRAGOUN 2002 — Zdeněk DRAGOUN: Praha 885–1310. Kapitoly o románské a raně gotické architektuře. Praha 2002.
- DRAGOUN 2009 — Zdeněk DRAGOUN: Pražské románské domy po sedmi letech. *Staletá Praha* 25, 2009/2, 47–53.
- DRAGOUN ET AL. 2002 — Zdeněk DRAGOUN / Jiří ŠKABRADA / Michal TRYML: Románské domy v Praze. Praha-Litomyšl 2002.
- FIALA 1989 — Michal FIALA: Heroltské figury ve znacích měšťanů Starého Města pražského v době předhusitské. In: *Heraldická ročenka* 1989. Praha 1989, 29–44.
- FIALA 1990 — Michal FIALA: Obecné figury ve znacích měšťanů Starého města pražského v době předhusitské. In: *Heraldická ročenka* 1990. Praha 1990, 21–32.
- FLODROVÁ 1995 — Milena FLODROVÁ: „Královský“ a „markraběcí“ dům v Brně. *Brno v minulosti a dnes* 13, 1995, 65–89.
- HAUSEROVÁ 2012 — Milena HAUSEROVÁ: Příspěvek k poznání domovní zástavby Havelského města. In: Martin Musílek et al., *Havelské Město pražské ve středověku. Historie – archeologie – stavební historie*. Praha 2012, 274–296.
- HOFFMANN 1980 — František HOFFMANN: Mincmistr Eberhard. *Pražský sborník historický* 12, 1980, 70–84.
- HOLUB ET AL 2003 — Petr HOLUB / David MERTA / Marek PEŠKA / Antonín ZÚBEK: Poznámky k historické topografii Dominikánského náměstí. *Brno v minulosti a dnes* 17, 2003, 41–77.
- HOSÁK/ŠRÁMEK 1980 — Ladislav HOSÁK / Rudolf ŠRÁMEK: Místní jména na Moravě a ve Slezsku 2 (M–Z). Praha 1980.
- JAN 1988 — Libor JAN: Kdo byl Cruciburgensis monetae magister? Několik poznámek k počátkům města Brna. *Folia Numismatica* 3, 1988, 23–30.
- JAN 2004 — Libor JAN: Causa Cruciburgensis monetae magister rediviva. *Archeologické rozhledy* 56, 2004, 393–400.
- JAN 2006 — Libor JAN: Václav II. a struktury panovnické moci. Praha 2006.
- JANÁČEK 1972 — Josef JANÁČEK: Stříbro a ekonomika českých zemí ve 13. století. *Československý časopis historický* 20, 1972, 875–906.
- KITTEL 1970 — Erich KITTEL: *Siegel*. Braunschweig 1970.
- KOUDELKOVÁ 1987 — Dagmar KOUDELKOVÁ: Královská kaple Panny Marie a sv. Václava v Brně. Nepublikovaná diplomová práce na FF MU v Brně, Brno 1987.
- KREJČÍK 1998 — Tomáš KREJČÍK: Pečeť v kultuře středověku. Ostrava 1998.
- LECHNER 1959–1960 — Karl LECHNER: Die Haimonen. Ein Wiener Erbbürger-Rittergeschlecht des 13. und 14. Jahrhunderts. *Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien* 15/16, 1959/60, 41–69.
- LIBÁL/MUK 1996 — Dobroslav LIBÁL / Jan MUK: Staré Město pražské. Praha 1996.
- LIBÁL/MUK/PAVLÍK 1966 — Dobroslav LIBÁL / Jan MUK / Milan PAVLÍK: Raně gotické Havelské město. *Pražský sborník historický* 3, 1966, 44–55.
- MAYER 1994 — Josef MAYER: Dům U kamenného zvonu na Staroměstském náměstí. *Časopis společnosti přátel starožitností* 32 (102), 1994/2, 65–89.
- MENCL 1964 — Václav MENCL: Hrad Špilberk a jeho stavební typ. *Památková péče* 24, 1964, 102–114.
- MENDL 1924 — Bedřich MENDL: Sociální krize měst ve století čtrnáctém. *Český časopis historický* 30, 1924, 35–73.
- MERTA 2001 — David MERTA: Nejstarší měšťanská kamenná architektura v Brně. *Průzkumy památek* 8, 2001, 41–60.
- MERTA/PEŠKA 2007 — David MERTA / Marek PEŠKA: Brněnské domy s věží. In: *Dějiny staveb 2007*, Petr Rožmberský (ed.), Plzeň 2007, 205–216.
- MEZNIK 1962 — Jaroslav MEZNIK: Brněnský patriciát a boje o vládu města ve 14. a 15. století. *Brno v minulosti a dnes* 4, 1962, 249–349.
- MEZNIK 1990 — Jaroslav MEZNIK: Praha před husitskou revolucí. Praha 1990.
- MOUTVIC 1989 — Miroslav MOUTVIC: Dvorce přemyslovských družiníků a vývoj Prahy románského období. *Pražský sborník historický* 22, 1989, 7–32.
- MUSÍLEK 2008 — Martin MUSÍLEK: Odras dvorské kultury v městském prostředí ve 13. a 14. století. In: *Dvory a rezidence ve středověku 2. Skladba a kultura středověké společnosti*. Dana Dvořáčková / Jan Zelenka (eds.), (= Supplementum Mediaevalia Historica Bohemica 2), Praha 2008, 475–505.
- MUSÍLEK 2009 — Martin MUSÍLEK: Zajetí českého panstva patriciátem v sedleckém klášteře a v Praze roku 1309. Příspěvek k vývoji pražského a kutnohorského patriciátu na přelomu 13. a 14. století. In: *Sedlec. Historie, architektura a umělecká tvorba sedleckého kláštera ve středoevropském kontextu kolem roku 1300 a 1700*. Radka Lomičová (ed.), (= Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis – Historia et historiae artium 10), Praha 2009, 139–163.
- MUSÍLEK 2012 — Martin MUSÍLEK: Pět tisíc hřiven stříbra Ebruše Poplinova. Několik zamyšlení nad velikostí majetku pražských a kutnohorských městských elit ve 14. století na základě písemných pramenů. *Numismatický sborník* 26, 2012/1, 117–135.
- MUSÍLEK 2012b — Martin MUSÍLEK: Městské elity ve službách Lucemburků. In: *Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy*. Lenka Bobková / František Šmahel / Pavlína Mašková / Robert Novotný (eds.), Praha 2012, 461–463.
- MUSÍLEK 2012c — Martin MUSÍLEK: Klementinum (čp. 190/I, 1040/I). Domovní blok číslo 1018 mezi dnešními ulicemi Karlova, Křížovnická, Platnéřská, Mariánské náměstí, Seminářská. Standardní nedestruktivní stavebně-historický průzkum. Dějiny objektu, prameny, ikonografie, plány, edice pramenů, literatura. Nepublikovaný rukopis, Praha 2012. Uloženo: archiv NPÚ Praha, odbor Archeologie.

- MUSÍLEK 2013 — Martin MUSÍLEK: Rodina od Věže a její městské rezidence. Příspěvek k dějinám staroměstského domu čp. 403/I. Pražský sborník historický 40, 2013, 321–335.
- NOVOTNÝ 1928 — Václav NOVOTNÝ: Čechy královské za Přemysla I. a Václava I. (1197–1253). (= České dějiny I/3), Praha 1928.
- NOVÝ 1974 — Rostislav NOVÝ: Organizace a vývoj českého mincovnictví v 13. století do měnové reformy Václava II. Sborník archivních prací 24, 1974.
- NOVÝ 1976 — Rostislav NOVÝ: Počátky znaků měst českých. Sborník archivních prací 26, 1976.
- PAVLÍK 1964 — Milan PAVLÍK: Příspěvek k řešení otázky rekonstrukce bloků historického jádra Prahy. Památková péče 24, 1964, 75–82.
- PERGER 1967–1969a — Richard PERGER: Die Grundherren im mittelalterlichen Wien 3. Jahrbuch des Vereins für Geschichte der Stadt Wien 23/25, 1967/1969, 7–105.
- PERGER 1967–1969b — Richard PERGER: Niklas Tescher und seine Sippe. Ein Beitrag zur Sozialgeschichte Wiens im 15. Jahrhundert. Jahrbuch des Vereines für Geschichte der Stadt Wien 23/25, 1967/1969, 108–182.
- PROCHÁZKA 2000 — Rudolf PROCHÁZKA: Zrod středověkého města na příkladu Brna. K otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech. In: Brno a jeho region. Martin Ježek / Jan Klápště (eds.), (= Mediaevalia archaeologica 2), 2000, 7–158.
- PROCHÁZKA/WIHODOVÁ 2011 — Rudolf PROCHÁZKA / Veronika WIHODOVÁ: Brněnští měšťané v písemných pramenech přemyslovského období. Část 1, do roku 1278. Brno v minulosti a dnes 24, 2011, 35–88.
- RAAB 1904 — Adolf RAAB: Die bürgerlichen Familien vom Turm in Böhmen und Mähren. Zeitschrift des Deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens 8, 1904, 447–464.
- SAMEK 1993 — Bohumil SAMEK: Věžové domy v Brně. Brno v minulosti a dnes 11, 1993, 104–108.
- SULITKOVÁ 1995 — Ludmila SULITKOVÁ: Několik poznámek k dějinám Brna ve 13. století (K původu brněnského patriciátu). Brno v minulosti a dnes 13, 1995, 46–64.
- ŠEBÁNEK 1932 — Jindřich ŠEBÁNEK: Archivy zrušených klášterů 1. Inventář pergamenů z let 1078–1471. Brno 1932.
- ŠEBÁNEK/DUŠKOVÁ 1956 — Jindřich ŠEBÁNEK / Sáša DUŠKOVÁ: Česká listina doby Přemyslovské III. Listina města a jejich obyvatel. Sborník archivních prací 6, 1956, 99–159.
- ŠUSTA 1935 — Josef ŠUSTA: Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví. (= České dějiny II/1), Praha 1935.
- ŠUSTA 1939 — Josef ŠUSTA: Král cizinec. (= České dějiny II/2), Praha 1939.
- ŠUSTA 2001 — Josef ŠUSTA: Dvě knihy českých dějin 1. Poslední Přemyslovců a jejich dědictví 1300–1308. Praha 2001.
- TOMEK 1891 — Václav Vladivoj TOMĚK: Dějepis města Prahy 8. Praha 1891.
- TOMEK 1892a — Václav Vladivoj TOMĚK: Dějepis města Prahy 1. Praha 1892.
- TOMEK 1892b — Václav Vladivoj TOMĚK: Dějepis města Prahy 2. Praha 1892.
- VANIČEK 2000 — Vratislav VANIČEK: Velké dějiny země Koruny české 2 (1197–1250). Praha 2000.
- VELÍMSKÝ 1991 — Tomáš VELÍMSKÝ: Příspěvek k dějinám patriciátu v českých městech 13.–14. století. Český časopis historický 89, 1991, 321–335.
- VELÍMSKÝ 2002 — Tomáš VELÍMSKÝ: Cruciburgensis magister monetae aneb historie jednoho omylu. Příspěvek k dějinám městského meliorátu v českých zemích ve druhé a třetí čtvrtině 13. století. In: Civitas & Villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie środkowej. Cezary Buško (ed.), Wrocław-Praha 2002, 201–208.
- VIČAR 1969 — Oldřich VIČAR: Středověké městské parcelace. Zprávy památkové péče 29, 1969/1, 35–38.
- VÍTOVSKÝ 2003 — Jakub VÍTOVSKÝ: Brněnský Alramův dvorec, královský dům a nástěnná malba thébské legie v čele se sv. Gereonem z královské kaple. In: Dvorské kaple vrcholného a pozdního středověku a jejich umělecká výzdoba. Jiří Fajt (ed.), Praha 2003, 194–200, 431–435.
- VLČEK 1996 — Pavel VLČEK ET AL.: Umělecké památky Prahy. Staré Město a Josefov. Praha 1996.
- ZENGER 1978 — Zdeněk M. ZENGER: Česká heraldika. Praha 1978.
- ŽEMLIČKA 2002 — Josef ŽEMLIČKA: Počátky Čech královských 1198–1253. Proměna státu a společnosti. Praha 2002.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE GESCHICHTE DER DREI „MIKULÁŠ OD VĚŽE“ (NIKOLAUS VOM TURM). EIN BEITRAG ZUR FRAGE IHRER IDENTITÄT

In der einheimischen Geschichtsschreibung widmete man bislang noch kein systematisches Augenmerk den bürgerlichen Geschlechtern; die Biographien ihrer bedeutenden Repräsentanten, bis auf seltene Ausnahmen, fehlen. Es ist daher kein Wunder, dass die Historiker sich bei der Identifizierung der Bürger irren und mehrere unterschiedliche Personen mitunter identifiziert werden oder im Gegensatz eine Person für mehrere Mitglieder ihres Geschlechtes gehalten wird. Als Anlass zum Verfassen des vorliegenden Beitrags diente bereits eine ähnliche und langfristig überlieferte Verwechslung von drei bedeutenden Bürgern, die um die Wende des 13. und 14. Jahrhunderts in Prag und Brno (Brünn) lebten und den gleichen Tauf- sowie Beinamen Mikuláš (*Nikolaus*) od Věže (vom Turm) trugen. Das Hauptziel der Studie beruht im Beweisen darauf, dass um die Wende des 13. und 14. Jahrhunderts man den drei Nikoläusen begegnet, die sich mit dem gleichen Prädikat „od Věže“ schrieben. Anhand der verwendeten Wappen ist es klar, dass es sich um Mitglieder von

drei unterschiedlichen bürgerlichen Geschlechtern handelte – dem Prager Velflovic (Balken im Wappen), der Familie od Věže aus Tišnov (Tischnowitz), die sich nach dem Flecken Věž (Věžky) bei Tišnov schrieb (mit einem Turm mit Zinnenkranz) und dem Brünner Kreis-Schultheiß Mikuláš od Věže, der im Wappen Sparren im geteilten Wappenschild verwendete. In keinem Fall lässt sich der Letztgenannte mit dem Prager Mikuláš identifizieren, wie es die an die Studie von Milena Flodrová anschließende bisherige Literatur tat. Schon heute ist es offenbar, dass die Forschung im Bereich der bürgerlichen Sphragistik mit bedeutendem Maß zur Präzisierung unserer Erkenntnisse von einzelnen bürgerlichen Geschlechtern beitragen kann.

Abb. 1. Prag 1-Altstadt, Situation der Häuser Nr. 27 und 403, die sich im Besitz von Mikuláš I. od Věže (gest. nach 1322) aus dem Geschlecht Velflovici. Eingezeichnet in den Plan der Königlichen Hauptstadt Prag (...) von Josef Jüttner, 1804–1812.

Abb. 2. Petschaft von Jöhlín Jakubův, 1330. Das Petschaft Jöhlin's hat im Siegelfeld ein Dreiblatt mit Spitzen zwischen den Bögen, innerhalb dessen einen schrägen Schild mit dem querliegenden Balken. Die Nachfolger Jöhlin's verwendeten als Kleinod nicht den Pfauenfederbusch wie die Söhne von Dětřich Velflův, sondern die Hörner. Den Rest der Siegelfläche füllt das Rankenwerk aus. Die Randlegende ist „S. IOHANNIS IACOBI WOLVELINI“. Nationalarchiv Prag, Fonds/Sammlung: ŘKř, Inv.-Nr. 181.

Abb. 3. Petschaft von Jindřich Dětřichův, 1341. Den Wappen im Siegelfeld bildet ein schrägschraffierter Balken, das Kleinod der Pfauenfederbusch – der charakteristische Wappen der Kamarěř, eines der Zweige des Geschlechtes Velflovici. Nationalarchiv Prag, Fonds/Sammlung: ŘKř, Inv.-Nr. 227.

Abb. 4. Petschaft von Johann I. von Dubeč alias vom Turm. Das Geschlecht Dubec von Dubeč trug auf dem Schild den Balken und im Kleinod einen Flügel, womit sie sich von anderen Zweigen der Velflovici unterschieden. Nationalarchiv Prag, Fonds/Sammlung: ŘKř AZK, Inv.-Nr. 1254.

Abb. 5. Wappen von Mikuláš od Věže (*Nikolaus vom Turm*) von dem Petschaft, das er als Brünner Kreis-Schultheiß an eine Urkunde vom 30. September 1297 hängte. Schon Libor Jan wies darauf hin, dass der an böhmische Verhältnisse ungewöhnliche Wappen zu ausländischer Herkunft seiner Familie zeigen möge. An der Website <http://database.aipberoun.cz/pecete> wird er irrtümlich als Mitglied der Tischnowitzer Familie „od Věže“ angeführt. Nationalarchiv Prag, Fonds ŘM, Inv.-Nr. 2693, Sign. LV Extr. 5.

Abb. 6. Wappen der Prager Patrizierfamilien Rost und Lamperfuler, deren Gestalt Gegenstand eines Prozesses zwischen beiden Familien vor dem Altstädter Gericht 1350 war.

Abb. 7. Petschaft von Václav Rokycanský, 1343. Im Siegelfeld der Familienwappen der Rokczaner, den die Schrägeilung des Schildes mit dem zackigen, sägeförmigen Schnitt – dem Kamm bildete. Dieser Zweig, dessen Gründer bereits der erwähnte Václav war, bediente sich zur Unterscheidung von den anderen Familienzweigen des charakteristischen Kleinods – eines schräg mit dem sägeförmigen Schnitt geteilten Flügels.

Abb. 8. Brno (Brünn), Turmhaus am heutigen Dominikanerplatz (früher Fischmarkt), 1645. Die Vedute bildet das Haus mit seinem quadratischen Grundriss und Höhe von vier Obergeschossen, mit einem steilen Satteldach. Hieronymus Benno Beyer-Hanns Jörg Zeiser, Belagerung Brünns durch die Schweden vom 3. Mai bis 20. August 1645, Vogelperspektive von Osten (Detail), 1645/1645–1647, Ölgemälde auf Leinwand, 158 × 245 cm, Museum der Stadt Brno.

Abb. 9. Brno, Fischmarkt (heutiger Dominikanerplatz). Schematische Skizze der vermuteten Lage der Objekte laut Milena Flodrová (1981, S. 81).

Abb. 10. Petschaft von Mikuláš od Věže aus Tišnov, mit dem er 1328 siegelte. Die Urkunde erwähnt ihn ausdrücklich als den Bürger von Tišnov. Im Siegelfeld befindet sich ein Turm mit Zinnenkranz mit der Umschrift „S. NICOLAI DE TUSNAWIZ“.

Die Stammbäume mit Bezug zur Anmerkung mit den Daten:

1. Stammbaum der Prager Patrizierfamilie Velflovici (erste und zweite Generation). Die Daten bei den Namen stellen nicht die Lebensdaten dar, sondern die Erwähnungen in den Schriftquellen.
2. Stammbaum des Familienzweiges von Velflovici mit dem Prädikat „od Věže“ (*de'* oder *in Turri'*)
3. Stammbaum der Prager Patrizierfamilie de Turri (Nachfolgen von Champonois und Lambin)
4. Stammbaum des Familienzweiges von Velflovici mit dem Beinamen Jakubův (*cognatio Jacobi*)
5. Schematischer Stammbaum der Tischnowitzer Familie „od Věže“

Übersetzung Jindřich Noll

Tato studie vznikla v rámci grantového projektu Soužití křesťanského a židovského obyvatelstva ve středověkých Čechách P405/11/1982 Grantové agentury Akademie věd České republiky.

PhDr. Martin MUSÍLEK
Centrum mediévistických studií AV ČR a UK Praha
martin_musilek@centrum.cz